

Prof. Robert Grzeszczak
Katedra Prawa Europejskiego
Instytut Prawa Międzynarodowego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski

Źródła prawa UE cz. I: **Prawo pierwotne UE**: katalog aktów, zasady ogólne jako źródło prawa pierwotnego i ich funkcje, tworzenie prawa pierwotnego procedura zmiany traktów, umowy międzynarodowe – procedura zawierania (art. 218 TFUE), zakres obowiązywania prawa (podmiotowy, przedmiotowy, terytorialny i czasowy), wstęp do systematyki prawa pochodnego UE.

Literatura podstawowa:

- **R. Grzeszczak**, *Prawo pierwotne Unii Europejskiej* (w:) J. Barcz (red.) *Źródła prawa Unii Europejskiej*, EuroPrawo, Warszawa 2012, wyd. III lub Tenże w *Vademecum – cz. Instytucjonalna i materialna* w red. Łazowski, Grzeszczak, Zawadzka-Łojek, Warszawa 2014
- **M.M. Kenig-Witkowska** (red.), *Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej*, 5 wyd. Warszawa 2011

System źródeł prawa UE

Pojęcie *acquis communautaire* – dorobek prawny UE

Status prawa pierwotnego w prawie UE - prawo pierwotne i prawo pochodne (wtórne)

Pozostałe akty prawa UE (akty prawa międzynarodowego, zwyczaj międzynarodowy, zasady ogólne)

Źródła prawa Unii Europejskiej: prawo pierwotne i prawo pochodne UE, są **źrótnicowane** i tworzą **układ hierarchiczny**. Prawo pierwotne (ang. *primary law*) ma w systemie źródeł prawa rangę najwyższą i zawiera przepisy regulujące podstawowe zasady funkcjonowania Unii.

Prawu pierwotnemu **podporządkowane są umowy międzynarodowe** zawierane przez Wspólnoty, a stanowiące drugi poziom w strukturze prawa Unii Europejskiej, a także prawo pochodne, tj. akty prawne stanowiące przez instytucje Unii

Prawo pierwotne Unii Europejskiej pisane :

I. Traktaty stanowiące Unię Europejską

Prawo to ma charakter statutowy, konstytucyjny (zob. opinia TSUE 1/91, ECR 1991/10, s. I-6102) i są to:

n traktaty założycielskie: traktat paryski 1951 i dwa traktaty rzymskie 1957

n protokoły i oświadczenia załączone – zob. art. 51 TUE (np. Statut TSUE)

n akty rewizyjne (traktat o niektórych wspólnych instytucjach, Traktat Fuzyjny, Akt dotyczący wyborów do PE, traktaty budżetowe)

n traktaty rewizyjne (JAE, Maastricht, Amsterdam, Nicea, Lizbona)

n umowy akcesyjne (np. z Chorwacją z 2012 r, weszła w życie w 2013 r.)

II. Karta praw podstawowych UE:

- Zakres zastosowania KPP: Fransson, C-617/10;
- Interpretacja KPP: Melloni, C-399/11.

III. Prawo pierwotne niepisane

Zasady ogólne prawa Unii Europejskiej - pojęcie i klasyfikacja zasad ogólnych prawa

- Rola Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w konstruowaniu zasad ogólnych
- Funkcje zasad ogólnych prawa
- Prawa podstawowe jednostek
- Prawa podstawowe jednostek w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej
- Karta praw podstawowych UE – katalog praw podstawowych Unii Europejskiej

- Normy prawa zwyczajowego
- Rola orzecznictwa TSUE, wg. którego traktaty stworzyły nowy porządek prawny

IV. Zasady ogólne jako źródło prawa pierwotnego

- **zasady wynikające z kanonów praworządnych i demokratycznych państw** (wspólne tradycjom wszystkich państw członkowskich), są to np. zasada równego traktowania i niedyskryminacji
- **zasady wywiedzione z prawa międzynarodowego**, np. zasada solidarności, przestrzegania zawartych umów (*pacta servanda sunt*)
- **zasady sformułowane przez TS**, wywiedzione z Traktatów stanowiących UE, np. zasada prymatu prawa UE, efektywności, bezpośredniego stosowania i skutku bezpośredniego, jednolitości, por. następny punkt)
- **prawa podstawowe i wolności jednostek** (które mają rodowód z systemów krajowych, międzynarodowego i systemu UE – np. KPP)

V. Funkcje zasad ogólnych prawa

Mimo pochodzenia z różnych źródeł (prawa krajowego, międzynarodowego czy z orzecznictwa TS) funkcje zasad są w zasadzie te same: **ukierunkowują procesy prawodawcze, reguły interpretacji i stosowania prawa**. Przede wszystkim służą interpretacji przepisów prawa i wypełnianiu w nim luk.

funkcje:

1. **wypełniania luk w systemie prawa**
2. **interpretacyjne**
3. **korygujące i kreacyjne**

VI. Sposób konkretyzacji i stosowania zasad ogólnych przez TS

- **Werner Mangold przeciwko Rüdiger Helm, sygn. C-144/04;**
- **Seda Küçükdeveci przeciwko Swedex GmbH & Co. KG, sygn. C-555/07.**

VII. Tworzenie prawa pierwotnego

1. Zawieranie traktatów założycielskich
2. Procedury zmiany traktatów
  - 2.1. Rewizje traktatów : pojęcie konferencji międzyrządowej i konwentu, demokracji deliberatywnej
  - 2.2.1. zwykła procedura zmiany (art. 48 TUE)
  - 2.2.2. modyfikacje traktatów
  - 2.2.3. uproszczona procedura zmiany traktatów – procedura kładki
    - procedura kładki z klauzulą ratyfikacyjną (art. 48 ust 6 i 7 TUE)
    - procedura kładki bez klauzuli ratyfikacyjnej
3. Zawieranie traktatów akcesyjnych

VIII. Miejsce umów międzynarodowych w systemie prawnym UE

- Kompetencje do zawarcia umowy - rola instytucji
- **Spr. ERTA C-22/70** - opinie doradcze C-1/94 i C-2/94, - orzeczenie C-317 i 318/04 Parlament p. Rada (PNR)
- **Procedura zawierania umów (art. 218 TFUE)**

IX. Zakres obowiązywania prawa UE *ratione materiae* , *personae* , *temporis* , *loci*

X. Wstęp do systematyki prawa pochodnego